

GENOMFÖRANDE AV TJÄNSTEDIREKTIVET – ETT ADVOKATPERSPEKTIV

**Advokatsamfundets promemoria om den nya
lagstiftningen om tjänster på den inre
marknaden och några rekommendationer för
advokatverksamhet**

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. ALLMÄNT OM PROMEMORIAN	3
2. SAMMANFATTNING	4
3. KORT OM TJÄNSTEDIREKTIVET OCH TJÄNSTELAGEN	5
4. PRAKTISKA EFFEKTER PÅ ADVOKATVERKSAMHETEN	5
4.1 Advokatens informationsplikt	5
4.2 Advokatens försäkringsskydd	10
4.3 Advokatens marknadsföring	12
4.4 Externt ägande av advokatbolag	13
4.5 Administrativt samarbete och informationsutbyte mellan advokatorganisationer och andra myndigheter	14
4.6 Övrigt om direktivet från ett advokatperspektiv	15
<i>Bilaga 1</i>	18
Tjänstedirektivets materiella innehåll	18
<i>Bilaga 2</i>	21
Allmänt om direktivet och den inre tjänstemarkanden	21
<i>Bilaga 3</i>	25
Lagen (2009:1079) om tjänster på den inre marknaden	25

1. ALLMÄNT OM PROMEMORIAN

Syftet med denna promemoria är att utifrån ett advokatperspektiv ge en allmän bild av Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (Tjänstedirektivet)¹ och den lagstiftning, i huvudsak lagen (2009:1079) om tjänster på den inre marknaden (Tjänstelagen), som träder i kraft den 27 december 2009² och som genomför direktivet i svenska rätt. Tjänstedirektivet innehåller bestämmelser om administrativ förenkling, etableringsfrihet och fri rörlighet för tjänsteleverantörer, tjänstemottagarnas rättigheter och tjänsternas kvalitet samt bestämmelser om administrativt samarbete mellan medlemsländerna. Advokater omfattas av direktivet och lagstiftningen, men endast till den del de särskilda direktiv som sedan tidigare reglerar advokatverksamhet inte är tillämpliga (se nedan). Regleringens effekter för advokatverksamhet bedöms därför som relativt begränsade. De viktigaste fallen där advokatverksamheten särskilt berörs och påverkas av den nya regleringen framgår av denna promemoria.

Avsikten är även att denna promemoria ska kunna vägleda hur en advokat praktiskt bör agera i vissa avseenden som regleras av direktivet och i lagstiftningen. Promemorian klargör därför Advokatsamfundets ståndpunkter i vissa frågor och innehåller därtill några rekommendationer och handlingsråd. Ytterligare rekommendationer kommer att läggas in i detta dokument allt eftersom Advokatsamfundets och advokaternas erfarenheter ger anledning härtill. I detta avseende är alltså promemorian ett levande dokument.

Här nedan finns också länkar till sådant referensmaterial som en advokat kan behöva sätta sig in i eller som kan vara av allmänt intresse.

Hänvisningar och referensmaterial

- Regeringens proposition 2008/09:187 Genomförande av tjänstedirektivet; <http://www.regeringen.se/content/1/c6/12/70/19/74c54602.pdf>
- Tjänstedirektivet; <http://www.regeringen.se/content/1/c6/01/57/55/9315d734.pdf>
- Regeringskansliets webbplats; www.regeringen.se/tjanstedirektivet
- Kommerskollegiets webbplats; www.kommers.se
- Europeiska kommissionens information om den inre marknaden (på engelska); http://ec.europa.eu/internal_market/index_en.htm
- Tjänstehandel i Europa – nya möjligheter med tjänstedirektivet (Regeringskansliets informationsbroschyr); <http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/126651>
- Regeringskansliets informationsbroschyr Nya regler för tjänstesektorn – så påverkas myndigheter och kommuner av tjänstedirektivet; <http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/130417>
- Tillväxtverkets information om tillståndsförfaranden enligt tjänstedirektivet samt information om en nationell elektronisk kontaktpunkt; http://www.tillvaxtverket.se/download/18.4f9fd2c7123e067bdde80007459/Infoblad_Kontaktpunkten_091029.pdf
<http://www.tillvaxtverket.se/huvudmeny/insatserfortillvaxt/kontaktpunktforeustjanstedirektiv/fragorochsvaromkontaktpunkten.4.4f9fd2c7123e067bdde80007053.html>
- Kontaktpunkten med information och tjänster; www.verksamst.se

¹ Sveriges advokatsamfund har den 15 januari 2009 yttrat sig över departementspromemorian Genomförande av tjänstedirektivet (Ds 2008:75)

http://www.advokatsamfundet.se/Documents/Advokatsamfundet_sv/Remissvar/262755_20090116100629.pdf

² Regeringens proposition 2008/09:187 Genomförande av tjänstedirektivet, bet. 2009/10:NU6, SFS 2009:1079.

2. SAMMANFATTNING

Effekterna för advokater till följd av genomförandet av Tjänstedirektivet i svensk rätt är relativt begränsade. Advokater är inte generellt undantagna från direktivet, men omfattas bara till den del de särskilda direktiv som sedan tidigare reglerar advokatverksamhet inte är tillämpliga.³ Den begränsade effekten på advokatverksamhet till följd av genomförandet av Tjänstedirektivet beror alltså till stor del på att direktivet är subsidiärt till dessa särskilda advokatdirektiv och annan reglering som redan gäller för advokater och som har sin grund i gemenskapsrätten, i de fall bestämmelserna avviker från varandra. Mot denna bakgrund och då den juridiska tjänstemarkanden i Sverige till följd av avsaknad av advokatmonopol eller advokattvång är helt fri och öppen samt oreglerad för alla som inte verkar under svensk eller europeisk advokattitel, är bedömningen att såväl etablerad advokatverksamhet som tillfälliga advokattjänster även fortsättningsvis kommer att utövas utan några större förändringar i förhållande till den i dag väl fungerande marknaden för juridiska tjänster tillhandahållna av advokater.

I Sverige har lagstiftaren gjort bedömningen att ingen författning som direkt berör advokatverksamhet behöver ändras. Exempelvis innebär genomförandet av direktivet inga ändringar i rättegångsbalken. Utöver smärre tillägg i marknadsföringslagen (2008:486), anses Tjänstedirektivet i huvudsak kunna genomföras med lagen (2009:1079) om tjänster på den inre marknaden (se bilaga 3), vilken i vissa angivna hänseenden berör advokater (se nedan under avsnitt 4). I övrigt anses sedan tidigare för advokatverksamhet gällande direktiv och nationella regleringar – inklusive Advokatsamfundets Stadgar och Vägledande regler om god advokatsed – uppfylla de krav som Tjänstedirektivet ställer.

I korthet bedöms Tjänstedirektivet och den implementerande lagen (2009:1079) om tjänster på den inre marknaden (nedan benämnd Tjänstelagen), innebära följande för advokater:

- Skärpta krav i fråga om information till klienten rörande uppdraget, kostnaderna för uppdraget samt beträffande advokatverksamheten i övrigt. Exempelvis innebär genomförandet av direktivet skärpta krav i fråga om information rörande faktureringsrutiner, vilket bl.a. innebär en skyldighet för advokater att ange principerna för sin debitering, något som också kommit till direkt uttryck i de advokatetiska reglerna.⁴
- Vissa klargöranden i fråga om marknadsföring och reklam.
- Uttryckligt krav på att yrkesansvarsförsäkringar ska erkännas i medlemsstaterna – utländska (europeiska) yrkesansvarsförsäkringar som tecknats i advokatens hemland ska erkännas även i Sverige om försäkringsskyddet är likvärdigt det som krävs här och vice versa.
- Närmare samarbete mellan de europeiska advokatorganisationerna, bland annat i fråga om informationsutbyte beträffande disciplinära frågor och frågor om ledamotskap etc.

³ De s.k. sektorsdirektiven är främst rådets direktiv 77/249/EEG av den 22 mars 1977 om underlättande för advokater att effektivt begagna sig av friheten att tillhandahålla tjänster (det s.k. advokat- eller servicedirektivet), Europaparlamentets och rådets direktiv 98/5/EG av den 16 februari 1998 om underlättande av stadigvarande utövande av advokatyrtket i en annan medlemsstat än den i vilken auktorisationen erhöles (det s.k. etableringsdirektivet), samt Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/36/EG av den 7 september 2005 om erkännande av yrkeskvalifikationer (det s.k. yrkeskvalifikationsdirektivet).

⁴ Se 4.1.4 i Vägledande regler för god advokatsed.

I fråga om Tjänstedirektivets reglering av samarbete, ägande och ledning av bolag, innebär direktivet eller genomförandelagstiftningen inte något krav på förändring av den ordning som i dag gäller i fråga om samarbete och externt ägande/ledning av advokatbolag. Eftersom advokater uttryckligen omfattas av de undantagsregler som direktivet tillhandahåller i dessa frågor, påverkar den i direktivet stadgade möjligheten att kunna tillhandahålla flera olika tjänster på ett och samma ställe, inte det i dag rådande principiella förbudet mot externt ägande och ledning av annan än advokat i advokatbolag.⁵

Även i framtiden gäller alltså att advokater, för att kunna upprätthålla sitt oberoende, inte får ingå integrerat samarbete med eller ägas av andra än advokater, om inte tillstånd särskilt ges av Advokatsamfundets styrelse.⁶

3. KORT OM TJÄNSTEDIREKTIVET OCH TJÄNSTELAGEN

Tjänstedirektivet, från den 12 december 2006, innehåller bestämmelser om administrativ förenkling, etableringsfrihet och fri rörlighet för tjänsteleverantörer, tjänstemottagares rättigheter och tjänsternas kvalitet samt bestämmelser om administrativt samarbete mellan medlemsstaterna. Syftet med direktivet är att stimulera tjänstesektorn genom att förenkla etablering och fri rörlighet inom EES samt stärka tjänstemottagarnas intressen.

För att genomföra direktivet införs alltså en ny horisontell lag om tjänster på den inre marknaden, som tar upp bestämmelser om gemensamma kontaktpunkter, förfarandet vid tillståndsprövning, samarbete mellan myndigheter, information från tjänsteleverantörer, klagomålshantering samt diskriminerande villkor. Därutöver föreslås lagändringar eller nya bestämmelser inom vissa av de tjänsteområden som berörs av direktivets tillämpningsområde. Lagförslagen träder i kraft den 27 december 2009.

En sammanfattande beskrivning av det materiella innehållet i Tjänstedirektivet finns i [bilaga 1](#). En utförlig beskrivning av direktivets betydelse för den inre marknaden finns i [bilaga 2](#). Lagen (2009:1079) om tjänster på den inre marknaden, finns i konsoliderad version intagen som [bilaga 3](#).

4. PRAKTISKA EFFEKTER PÅ ADVOKATVERKSAMHETEN

Nedan beskrivs kortfattat de huvudsakliga förändringar som den nya regleringen för med sig för advokater och advokatverksamheten.

4.1 Advokatens informationsplikt

Den i direktivet reglerade uppgiftsskyldighet för tjänsteutövare, är den skyldighet som reglerats mest i detalj i Tjänstelagen. Regleringen återfinns i lagens 16 och 17 §§, vilka genomför artikel 22 i direktivet. Det är också dessa bestämmelser som medför de största

⁵ Se artikel 15 och 25 i direktivet.

⁶ 8 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken, 38 § Stadgar för Sveriges advokatsamfund och 7.5 i Vägledande regler om god advokatsed.

effekterna på advokatverksamheten och de skyldigheter som advokaten har gentemot klienten i fråga om tjänsten.

Bestämmelserna innebär att en advokat till en (blivande) klient är skyldig att lämna en mängd information innan uppdrag antas eller, om skriftligt avtal inte finns, innan tjänsten utförs.

Advokatens informationsplikt i de avseenden som anges nedan gäller oavsett om klienten är en privatperson eller ett företag och såväl vid inhemska som gränsöverskridande uppdrag.

Många av de skyldigheter som följer av lagen sker redan per automatik inför ett klientuppdrag där advokaten ska tillhandahålla viss juridisk rådgivning och/eller biträde. Det är t.ex. en självklarhet att en advokat tillhandahåller information som gör det möjligt för klienten att komma i kontakt med advokaten. Vidare är det ju en advokatetisk skyldighet att försäkra sig om att en klient erhållit all den information som behövs för ett förtroendefullt uppdragsförhållande, eftersom en av advokatens främsta plikter är att visa trohet och lojalitet mot klienten.

Merparten av den ifrågavarande informationen tillhandahålls alltså redan i dag till presumtiva klienter och skillnaderna i fråga om uppgiftsskyldighet inför ett uppdrags antagande kommer sannolikt inte, i vart fall inte i alla fall, bli särskilt stora eller betungande. I vissa avseenden och i vissa enskilda fall kommer dock regleringen säkerligen att förändra behovet av advokatens rutiner kring informationslämnande om sig själv, advokatverksamheten, det specifika uppdraget, m.m.

Information på eget initiativ

Enligt Tjänstelagen måste en advokat alltid på eget initiativ lämna erforderliga kontaktuppgifter. Det föreligger enligt lagen även förpliktelser för tjänsteleverantörer att *i förekommande fall* på eget initiativ lämna information om registreringsnummer eller motsvarande identifieringsuppgifter, registrets namn, adressuppgift till behörig tillståndsmyndighet eller den gemensamma kontaktpunkten, registreringsnummer för mervärdesskatt, standardvillkor, avtalsvillkor om tillämplig lag och om behörig domstol, garanti, priset på tjänsten om det har fastställts i förväg, vad tjänsten huvudsakligen består av, försäkring som gäller för tjänsten, samt möjlighet till tvistlösning utom domstol.

I fråga om advokatuppdrag är flertalet av dessa uppgifter inte alltid möjliga att lämna, vilket också har påpekats av Advokatsamfundet under lagförslagets remittering. En advokat ska dock alltid, utöver erforderliga identifikations- och kontaktuppgifter, ange kostnaderna för uppdraget om detta anses möjligt att fastställa i förväg.

När det gäller frågan om information om försäkringsskydd, är det med hänvisning till lokutionen ”i förekommande fall” oklart om sådan information ryms inom den obligatoriska uppgiftsskyldigheten för svenska advokater eller ej. Svenska advokater är skyldiga att ha en för sin verksamhet anpassad ansvarsförsäkring.⁷ Även om det kan tyckas märkligt – och i vissa fall även kan uppfattas som mindre förtroendeingivande – att ålägga en advokat skyldighet att informera om sitt försäkringsskydd inför ett uppdrags antagande, bedömer dock Advokatsamfundet att lagstiftningen ändå får tolkas så att den ålägger också advokater att i

⁷ Se 2.6 VRGA.

samband med ett uppdrags antagande informera klienten om att advokatuppdraget täcks av erforderligt försäkringsskydd.⁸

För advokater, såsom utövare av ett s.k. reglerat yrke, finns även speciella krav på att lämna information om yrkestitel och det land där denna erhållits och, i förekommande fall av stadigvarande etablering i annat land än hemlandet, den advokatorganisation där advokaten är registrerad. Detta innebär att en svensk advokat i Sverige endast behöver uppge att denne är advokat och därmed ledamot av Sveriges advokatsamfund, något som normalt står klart för den som söker advokatens rådgivning eller biträde. För en svensk advokat som är stadigvarande verksam under sin svenska advokattitel i ett annat EES-land, gäller att klienten ska informeras om att advokaten är svensk advokat och i vilken advokatorganisation han eller hon är registrerad. En europeisk advokat som stadigvarande bedriver advokatverksamhet i Sverige och som är registrerad hos Sveriges advokatsamfund har på samma sätt en skyldighet att uppge sitt hemlands yrkestitel, att vederbörande är ledamot av en viss europeisk advokatorganisation samt är registrerad hos Advokatsamfundet (s.k. EU-advokat).

Information på begäran

En advokat har även skyldighet att på den blivande klientens begäran lämna vissa ytterligare uppgifter (se 17 §).

En sådan uppgift som advokaten på klientens begäran är skyldig att lämna är priset på tjänsten när sådant inte fastställts i förväg (när så har skett är advokaten på eget initiativ skyldig att lämna informationen, se ovan) eller den beräkningsmetod som används för att fastställa priset. I fråga om ett advokatuppdrag torde det regelmässigt vara fråga om information rörande beräkningsmetod för att fastställa priset. Just mot bakgrund av denna skyldighet, finns det numera en i de vägledande reglerna om god advokatsed stadgad skyldighet för advokat att, i anslutning till att uppdraget antas, ange principerna för sin debitering samt upplysa klienten om vilka faktureringsrutiner som advokaten avser att tillämpa (se närmare om dessa skyldigheter i kommentaren till bestämmelsen).⁹

En advokat ska också på en klients begäran lämna information om advokatverksamheten och med vem advokaten har intressegemenskap, de etiska och andra regler en advokat har att följa samt upplysning om var dessa finns att tillgå. Detsamma gäller beträffande regleringen kring möjligheten att utöva advokatyrket.

När det gäller den senare informationen kan med fördel hänvisas till Advokatsamfundets hemsida med all relevant information, även på engelska (www.advokatsamfundet.se).

När det gäller skyldigheten att på en klients begäran lämna information om advokatens verksamhet och med vem denne har intressegemenskap kan, beroende på hur denna skyldighet tolkas beträffande advokater, innebära problem från sekretessynpunkt. En advokat får aldrig lämna ut uppgifter om andra klienter eller vad andra advokatuppdrag består i. Begär

⁸ Direktivets bestämmelse i fråga om upplysningsplikt rörande försäkringsskydd har också t.ex. i Danmark genomförts genom ett uttryckligt åliggande för danska advokater att upplysa klienten om att advokaten tecknat ansvarsförsäkring som ställer garantier enligt de för det danska advokatsamfundet fastställda reglerna och att ansvarsförsäkringen täcker advokatverksamhet oavsett var den bedrivs (59 a § Vedtaegten).

⁹ Se 4.1.4 i Vägledande regler om god advokatsed.

en klient sådan information ska advokaten i stället hänvisa till de advokatetiska regler som behandlar intressekonflikter.¹⁰

Mot bakgrund av utformningen av de bestämmelser som reglerar advokatens informationsplikt gentemot klienten, anser Advokatsamfundet att en advokat vid återkommande uppdrag från samma klient inte behöver lämna dessa uppgifter inför varje nytt uppdrag, om några förändringar inte är avsedda eller aktuella i de hänseenden som omfattas av upplysningsplikten.

Advokater bör mot bakgrund av de skyldigheter som angetts, försäkra sig om att en klient erhållit all den information som behövs för ett förtroendefullt uppdragsförhållande. Detta följer självfallet även av att en av advokatens främsta plikter är att visa trohet och lojalitet mot klienten.¹¹ Likaså ligger det inom ramen för den informationsplikt som advokaten har gentemot klienten.¹²

Vid en eventuell tvist med klienten om upplysningsplikten har uppfyllts, får advokaten anses ha bevisbördan för att han eller hon har uppfyllt sitt åliggande. En advokat bör därför på lämpligt sätt dokumentera att upplysning i fråga om debiteringsprinciper och faktureringsrutiner, liksom övrig nödvändig information har lämnats.

När det så gäller skyldigheten att på klientens begäran lämna kompletterande uppgifter, bedömer Advokatsamfundet att det i flera avseenden är fullt tillräckligt för en advokat att hänvisa till Advokatsamfundets hemsida, där de vägledande reglerna om god advokatsed samt övrig reglering som omgärdar advokatverksamheten finns tillgänglig. Även när det gäller kraven på tjänstekvalitet, kan information om innehållet i gällande reglering och praxis för advokattjänster tillhandahållas genom hänvisning till samfundets hemsida. Information kan självfallet även lämnas på andra lämpliga sätt.

Det är avslutningsvis viktigt att påpeka att advokaten med beaktande av sin informationsplikt gentemot klienten enligt 16 och 17 §§ i Tjänstelagen, i varje enskilt ärende måste avgöra vilka uppgifter som klienten har rätt att få del av och hur dessa på lämpligaste och bästa sätt tillhandahålls klienten.

Sanktioner

Enligt 18 § Tjänstelagen ska marknadsföringslagen (2008:486) tillämpas om en tjänsteleverantör inte lämnar information i enlighet med uppgiftsskyldighetsbestämmelserna i 16 och 17 §§. Detta innebär att Konsumentombudsmannen (KO) med stöd av marknadsföringslagen kan utfärda förbud, ålägga vite eller väcka talan vid Marknadsdomstolen. Sådan talan ska också kunna väckas av annan som är berörd. Ingripanden kan, allt efter förutsättningarna, ske både mot tjänsteleverantörer som verkar tillfälligt på den svenska marknaden och mot tjänsteleverantörer som är etablerade här.

Huruvida denna sanktionsmöjlighet även omfattar advokater, som står under särskild tillsyn i fråga om fel eller brister under advokatverksamhetens bedrivande och särskilt i fråga om uppdragsförhållandet gentemot klient, framgår inte helt klart i lagstiftning eller förarbeten. Advokatsamfundet har motsatt sig att advokater i fråga om bristande upplysningar till klient

¹⁰ Se 3 kap. i VRGA.

¹¹ Se portalbestämmelsen i de etiska reglerna, 1 VRGA.

¹² Se 2.3 i VRGA.

skulle omfattas av marknadsföringslagens sanktionsmöjligheter redan under remissförfarandet. Enligt vad som framgår i det följande får samfundet också anses ha fått gehör för denna ståndpunkt.

Tjänstedirektivet uppställer inget krav på sanktioner i händelse av brister i informationsplikten.¹³ I detta avseende har alltså den svenska implementeringen gått längre än vad som krävs enligt direktivet.

Eftersom det endast är Advokatsamfundet och dess disciplinnämnd som kan pröva en advokats agerande gentemot en klient inom ramen för advokatverksamheten,¹⁴ anser Advokatsamfundet att det på goda grunder kan hållas för uteslutet att en advokat av KO skulle kunna sanktioneras genom förbud eller ålägganden enligt marknadsföringslagen om advokaten skulle brista i sin enligt Tjänstelagen stadgade informationsskyldighet. Även om svenska advokater redan i dag omfattas av marknadsföringslagens bestämmelser, i fråga om marknadsföring och reklam, anser Advokatsamfundet alltså att den till uppgiftsskyldigheten kopplade sanktionsmöjligheten enligt marknadsföringslagen inte gäller beträffande advokater.

Även om advokater inte uttryckligen undantas från marknadsföringslagens sanktioner i händelse av brister i uppgiftsskyldigheten, anser Advokatsamfundet att mycket talar för att advokater är undantagna från denna statliga form av sanktionsmöjlighet. Denna bedömning görs mot bakgrund av att det för advokater och advokatverksamhet finns ett enda och i lag reglerat samt väl fungerande tillsynssystem.¹⁵ Även förarbeten och bilaterala överläggningar med Utrikesdepartementet (ansvarigt departement i fråga om implementeringen av direktivet), ger stöd för denna bedömning.¹⁶ Särskilt eftersom Tjänstedirektivet inte uppställer något krav på att brister i informationsplikten ska vara förenade med sanktioner, och den svenska implementeringen därmed gått utöver direktivets lydelse, bör uttalandena från Utrikesdepartementet väga tungt i fråga om hur lagen bör tillämpas på advokater i denna fråga.

Även oaktat de skrivningar som finns i förarbetena till stöd för att advokater inte omfattas av marknadsföringslagens sanktioner i händelse av bristande information till klient samt den information som inhämtats från Utrikesdepartementet i frågan, anser Advokatsamfundet att även Tjänstedirektivets subsidiaritet till annan sektoriell advokatreglering också ger stöd för denna hållning, även om sanktionsmöjligheten är knuten till en informationsplikt som tidigare inte reglerats i för advokater särskild gemenskapslagstiftning.¹⁷

¹³ Se jämförelsetabellen över genomförda artiklar i Tjänstedirektivet, bilaga 8 prop. 2008/09:187.

¹⁴ Se 8 kap. 6 § rättegångsbalken. Av bestämmelsen framgår även att Justitiekanslern får begära åtgärd hos disciplinnämnden mot en advokat som åsidosätter sina yrkesplikter.

¹⁵ Se 8 kap. 6–9 §§ rättegångsbalken.

¹⁶ Stöd för tolkningen att advokater inte omfattas av marknadsföringslagens sanktionssystem i händelse av brister i advokatens informationsplikt i förhållande till klient, finns i prop. 2008/09:187 sid. 159 resp. 161 där det anges att det åligger yrkesorganisationerna för de reglerade yrkena (bl.a. advokatycket) att säkerställa att de yrkesetiska reglerna i fråga om marknadsföring följer gemenskapsrättens krav, samt att den mest ändamålsenliga prövningen i fråga om sanktioner beträffande bristande information enligt lagstiftningen i regel sker genom de branschetiska nämnderna. Även Utrikesdepartementets tjänstedirektivssekretariat (chefen för sekretariatet, departementsrådet Marianne Åbyhammar) har vid bilaterala kontakter bekräftat att advokater ej bör anses omfattas av marknadsföringslagens sanktioner och har uppgett att denna fråga också tidigare på Advokatsamfundets initiativ framförts av Justitiedepartementet under implementeringsarbetet.

¹⁷ Såväl advokatdirektivet (dir. 77/249/EEG) som etableringsdirektivet (98/5/EG) innehåller bestämmelser om tillsyn, sanktioner och disciplinansvar.

Sammantaget gör alltså Advokatsamfundet bedömningen att bristande uppfyllelse av en advokats uppgiftsskyldighet enligt Tjänstelagen, *inte* kan föranleda sanktioner enligt marknadsföringslagen. Däremot skulle brister i en advokats informationsplikt såsom ett otillbörligt vilselädande självfallet kunna prövas inom ramen för sedvanlig tillsyn över advokatväsendet och därmed rendera disciplinär påföljd. Möjligen skulle även frågan om skadestånd kunna prövas inom ramen för ett sedvanligt tvistemål i domstol.

Det är i ljuset av vad som nu angetts ändå angeläget att understryka vikten av att advokater alltid försäkras sig om att en klient erhåller all den information som krävs enligt Tjänstelagen och som behövs för ett förtroendefullt uppdragsförhållande.

Klagomålshantering

Till följd av direktivets bestämmelse om tvistlösning (artikel 27) anges i Tjänstelagen (19 §) att en tjänsteleverantör ska besvara klagomål från en tjänstemottagare så snart som möjligt och skyndsamt försöka finna en tillfredsställande lösning. Enligt förarbetena anses det rimligt att klagomål besvaras inom en månad.

Mot bakgrund av befintliga etiska regler som advokaten har att förhålla sig till i förhållande till sin klient, det skyndsamhetskrav som finns att besvara frågor från klienten om uppdraget¹⁸, liksom rådande system rörande tillsyn och anmälan om försäkringsfall till försäkringsbolag till följd av ansvar med anledning av ett advokatuppdrag, anser Advokatsamfundet inte att detta innebär några förändringar i förhållande till vad som i dag redan gäller för advokater.

I direktivet stadgas även en skyldighet för tjänsteleverantören att tillhandahålla information om möjlighet att klaga på tjänstens kvalitet. Huruvida detta ska anses innebära en skyldighet för den enskilde advokaten att informera om möjlighet att vända sig till Advokatsamfundet med klagomål och förfrågningar eller om den information som finns tillgänglig hos Advokatsamfundet och på samfundets hemsida, är oklart. Enligt Advokatsamfundet är en advokat skyldig att informera en klient som inte är nöjd med tjänsten om möjligheten att vända sig till samfundet, endast om klienten begär information om klagomålshantering. Det kan enligt Advokatsamfundet varken anses rimligt eller från ett förtroendeperspektiv lämpligt att ålägga advokater en sådan skyldighet på eget initiativ.

4.2 Advokatens försäkringsskydd

Ledamöter av Sveriges advokatsamfund omfattas av ett *obligatoriskt* försäkringsskydd som ger såväl klient som advokat/advokatbyrå ett bra skydd vid olika händelser. Det obligatoriska försäkringsskyddet består av en ansvarsförsäkring och en förmögenhetsbrottsförsäkring som tillhandahålls genom Advokatsamfundets försorg. Ansvarsförsäkringen skyddar klienten om advokaten varit försumlig vid sin rådgivning eller sitt biträde och klienten lidit ekonomisk skada till följd av detta. Försäkringen omfattar skador upp till 3 miljoner kr. Förmögenhetsbrottsförsäkringen skyddar klienten om dennes advokat begår en brottslig handling och klienten lider ekonomisk skada till följd av detta. Försäkringen omfattar skador upp till 10 miljoner kr. Många advokater har också tilläggsförsäkringar på högre belopp. Premierna för det obligatoriska försäkringsskyddet ingår i den serviceavgift som debiteras av

¹⁸ Se 2.3 VRGA.

Sveriges Advokaters Serviceaktiebolag, SASAB. Även biträdande jurist som arbetar på advokatbyrån omfattas av försäkringen.

Det förtjänar att nämnas att Sverige vid en europeisk jämförelse är relativt ensamt om ett system med kollektiva försäkringar för ledamöter av den nationella advokatorganisationen. Detta är från ett konsument- och klientperspektiv mycket positivt, eftersom anlitaandet av en advokat därmed direkt är sammankopplat med ett försäkringsskydd för tjänsteleverantören. En ytterligare fördel är också att försäkringspremien för advokaterna därmed har kunnat hållas nere i förhållande till vad som skulle ha varit möjligt om varje ledamot individuellt hade fått förhandlat sina egna ansvarsförsäkringar, vilket är fallet i de flesta andra europeiska länder.

Enligt Tjänstedirektivet (artikel 23) är bl.a. advokater, för att skydda sina klienters ekonomiska trygghet, skyldiga att teckna en ansvarsförsäkring som ska vara anpassad till riskens art och omfattning. Vidare stadgas att det för en advokat som etablerar sig i en annan medlemsstat för att utöva advokatverksamhet inte får krävas att denne tecknar en ansvarsförsäkring i värdlandet om han eller hon redan har en försäkring i sitt hemland, under förutsättning att denna försäkring är likvärdig eller i allt väsentligt jämförbar med hemlandets försäkring. Om det endast rör sig om en delvis likvärdig försäkring får det krävas av advokaten att denne kompletterar med en försäkring i värdlandet som täcker de aspekter som inte redan omfattas av hemlandets försäkring. Tjänstedirektivet ställer alltså upp ett krav på erkännande av likvärdiga yrkesansvarsförsäkringar för advokater. Det land där advokaten etablerar sig (värdlandet) måste erkänna den försäkring som advokaten tecknat i sitt hemland, under förutsättning att försäkringsskyddet är likvärdigt.

I dag gäller – i enlighet med vad som följer av etableringsdirektivet¹⁹ – att en advokat som utövar verksamhet under hemlandets yrkestitel ska teckna en försäkring för yrkesansvar eller ansluta sig till en garantifond för yrket, i enlighet med de bestämmelser som värdlandet föreskriver för sådan yrkesverksamhet som utövas på värdlandets territorium. En advokat som utövar verksamhet under hemlandets yrkestitel ska dock undantas från denna skyldighet om han kan visa att han omfattas av en försäkring eller ett garantiåtagande i enlighet med hemlandets bestämmelser, om försäkringen eller garantin är likvärdig i fråga om skyddets villkor och omfattning. Om försäkringen eller garantin är endast delvis likvärdig, får värdlandets behöriga myndighet kräva att en tilläggsförsäkring tecknas eller att en kompletterande garanti ställs för att täcka de delar som inte redan omfattas av den försäkring som tecknats eller den garanti som ställts i enlighet med bestämmelserna i hemlandet.

Enligt det svenska advokatetiska regelverket är en advokat – helt i enlighet med vad som stadgas i direktivet – skyldig att ha en för sin verksamhet anpassad ansvarsförsäkring och dessutom att vidmakthålla försäkringsskyddet genom att iaktta för försäkringen gällande villkor.²⁰

Advokatsamfundets uppfattning är att fel eller försummelse från en advokat eller dennes anställda kan utgöra en sådan direkt och särskild risk för tjänstemottagarens ekonomiska trygghet att det svenska kravet på obligatoriska försäkringar fullt ut står i överensstämmelse med regleringen i tjänstedirektivets artikel 23.1. När det gäller utländska advokater som etablerar sig i Sverige är det svenska kravet på att dessa skall omfattas av de svenska

¹⁹ Se artikel 6.3 dir. 98/5/EG. Lydelsen av denna artikel har även lyfts in i kommentaren till 2.4 i CCBE:s Regler om god advokatsed för europeiska advokater som behandlar respekten för andra advokatsamfundets regler.

²⁰ Se 2.6 VRGA.

obligatoriska försäkringarna, eller motsvarande försäkringar i annan medlemsstat där advokaten redan är etablerad, även förenligt med artikel 23.2 i direktivet och självfallet också med artikel 6 i det s.k. etableringsdirektivet (dir. 98/5/EG, se ovan). Mot denna bakgrund delar Advokatsamfundet lagstiftarens bedömning att det inte föreligger någon risk för att en tjänsteleverantör underkastas krav på dubbel försäkring eller motsvarande garanti liksom att det inte finns något behov att utöka området för lagstadgad försäkringsplikt till följd av direktivet och att något behov av lagstiftning i detta hänseende därför inte finns.

Mot bakgrund av denna beskrivning av regelverket beträffande advokaters försäkringsskydd, är bedömningen att den nya regleringen inte medför någon förändring för svenska advokaters verksamhet, vare sig om den bedrivs i Sverige eller i annan medlemsstat. Tjänstedirektivets reglering tydliggör dock kravet på att yrkesansvarsförsäkringar som en advokat tecknat i hemlandet ska erkännas i värdlandet om de kan anses likvärdiga. I annat fall får det av advokaten krävas att denne kompletterar med försäkringsskydd i värdlandet.

Avslutningsvis kan upplysas att en advokat till styrkande av fullgörande av ansvarsförsäkringsskyldigheten ska kunna åberopa intyg om sådan försäkring som utfärdas av försäkringsbolag eller kreditinstitut som finns etablerade i andra medlemsstater.

4.3 Advokatens marknadsföring

Tjänstedirektivet stadgar att alla totalförbud mot markandskommunikation (marknadsföring, reklam, annonsering m.m.) ska upphävas för advokatycket och andra reglerade yrken.²¹ Detta innebär att samtliga de europeiska advokatorganisationer som uppställer totalt förbud för reklam m.m. måste ändra sin reglering.

För svenskt vidkommande innebär direktivets reglering i detta avseende inte några förändringar för advokater, eftersom det i vårt land inte finns något förbud mot markandsföring av advokattjänster.

Vidare stadgar direktivet att en advokats marknadskommunikation följer de yrkesetiska reglerna i överensstämmelse med gemenskapsrätten, särskilt beträffande yrkesverksamhetens oberoende, värdighet och integritet samt tystnadsplikt på ett sätt som överensstämmer med advokatväsendets särdrag.

Sedan länge har det i Sverige ansetts olämpligt att i broschyrer, skrifter eller på annat sätt göra reklam för sin verksamhet och försöka ge sken av att det i något hänseende är särskilt fördelaktigt att anlita just en viss advokat eller advokatbyrå. Skälet till detta synsätt har motiverats med att sådan reklam är oförenlig med advokaters ställning i rättssamhället och att denna form av reklam indirekt är illojal mot övriga advokatkollegor.²²

Tidigare har i det advokatetiska regelverket endast angetts att advokats reklam ska vara korrekt.²³ I det reviderade etiska regelverk som trädde i kraft den 1 januari 2009 har regleringen om advokats reklam som sådan tagits bort med hänvisning till att den ansetts obehövlig med hänsyn till att advokater omfattas av de krav som uppställs i

²¹ Se artikel 24 i Tjänstedirektivet.

²² Se Holger Wiklund, God advokatsed, sid. 91 ff.

²³ Den numera borttagna regeln i 5 § i tidigare gällande VRGA.

marknadsföringslagen. Även om ”självprisande” reklam är så gott som obefintlig inom advokatväsendet, finns dock fortfarande ett antal advokatetiska bestämmelser som tar sikte på ackquisition och marknadsföring. I 7.8.1 VRGA får en advokat inte anskaffa uppdrag på ett sätt som innebär att annans trångmål eller utsatta situation utnyttjas. I 7.8.2 anges att en advokat får ange viss inriktning på sin verksamhet endast om advokaten har särskilda insikter i och erfarenheter av angivet verksamhetsområde. I 7.8.3 anges att en advokat inte får medverka till eller godta att annan bedriver ackquisitionsverksamhet eller marknadsföring för advokatens räkning på ett sätt som inte är tillåtet för advokaten själv.

Svenska advokater omfattas vid gränsöverskridande verksamhet också av CCBE:s reglering kring personlig marknadsföring. Enligt denna reglering har en svensk advokat vid gränsöverskridande verksamhet rätt att informera allmänheten om sina tjänster, under förutsättning att informationen är korrekt och inte vilseledande samt att informationen respekterar tystnadsplikten och andra kärnvärden för advokatkåren.²⁴

Samtliga dessa regler syftar till att garantera advokaternas oberoende, värdighet och integritet, samtidigt som de avser att skydda presumtiva klienter som befinner sig i utsatta situationer. Reglerna är icke-diskriminerande, motiverade av tvingande hänsyn till allmänintresset och proportionerliga i förhållande till skyddsintressena. Mot denna bakgrund har lagstiftaren ansett regleringen för advokater i fråga om marknadsföring vara förenlig med direktivet. Någon förändring i fråga om hur en advokat kan och får marknadsföra sina tjänster sker alltså inte.

I fråga om att brister i informationsskyldigheten i vissa fall kan anses utgöra brister i marknadsföringshänseende och vilka följder detta har i fråga om sanktionsmöjligheter, hänvisas till vad som sagts ovan i avsnitt 4.1.

4.4 Externt ägande av advokatbolag

Tjänstedirektivet innehåller bestämmelser som syftar till att undanröja orättfärdiga hinder mot verksamheter och tjänster på olika områden. Direktivet innehåller en bestämmelse som berör externt ägande (artikel 15.2 c), vilken bl.a. anger att krav som rör företags kapitalinnehav är ett sådant krav som ska undersökas och tillses att det uppfyller kraven på icke-diskriminering, nödvändighet och proportionalitet. Tjänstedirektivet innehåller också en bestämmelse (artikel 25) som ålägger medlemsstaterna att säkerställa att tjänsteleverantörer inte åläggs krav som innebär att de endast får utöva en viss angiven verksamhet eller som inskränker möjligheten att utöva flera verksamheter gemensamt i partnerskap. Denna bestämmelse, som uppenbart öppnar upp för företrädare för olika yrkesgrupper att bedriva verksamhet gemensamt, gäller dock enligt den uttryckliga undantagsregeln i artikel 25.1 a inte för advokater. Advokater utgör nämligen – vilket följer av utgången i det s.k. *Wouters-målet*²⁵ och som också under

²⁴ Se 2.6 i CCBE:s regler om god advokatsed för europeiska advokater.

²⁵ I den s.k. Nova-målet (Wouters m.fl. / . Holländska advokatsamfundet, C-309/99) var frågan om de nationella advokatsamfunden inom EU kan förbjuda organiserade samarbeten mellan advokater och revisorer, s.k. *Multi-Disciplinary Partnerships* (MDP:s) eller inte. Avgörandet berör en rad frågor om konkurrensbegränsningar, fri etableringsrätt och fri rörlighet för tjänster. I domen slog EG-domstolen (EGD) fast att förbud mot MDP:s mellan advokater och revisorer är tillåtet, trots att det kan vara konkurrensbegränsande. EGD slog dessutom fast betydelsen av advokaters oberoende och upprätthållandet av regler om tystnadsplikt och intressekonflikter. Sammanfattningsvis ansåg EGD att det med hänsyn till de särskilda uppgifter som anförtratts advokater är tillåtet att ställa upp regler som förbjuder ingående samarbeten med revisorer när förbudet kan anses nödvändigt för att säkerställa att advokatycket utövas på ett korrekt sätt, med hänsyn till hur detta yrke är organiserat i den

förhandlingsarbetet bekräftats av Kommissionen ska gälla även fortsättningsvis – ett exempel på ett sådant reglerat yrke då det är motiverat att uppställa sådana krav för att se till att reglerna för yrkesetik och uppförande följs, liksom då det är nödvändigt för att säkerställa tjänsteleverantörens oberoende och opartiskhet.

Även etableringsdirektivet och CCBE:s etiska regler för gränsöverskridande advokatverksamhet anger att en advokat som är registrerad i ett värdland under sitt hemlands yrkestitel endast kan utöva advokatycket som anställd i sådana ägandeformer som värdlandet ger advokaten rätt till.²⁶

I ljuset av vad som nu sagts kan det konstateras att Tjänstedirektivet därmed inte påverkar den ordning som i dag gäller och som regleras i 8 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken,²⁷ 38 § Stadgar för Sveriges advokatsamfund samt kapitel 7 i Vägledande regler om god advokatsed.²⁸ Det principiella förbudet mot externt ägande och ledande av advokatbolag kvarstår därmed oförändrat, även om det numera finns möjlighet till undantag i vissa fall och under vissa förutsättningar. Den numera gällande begränsade möjligheten att, efter dispens från styrelsen och under särskilt uppställda förutsättningar, låta en verkställande direktör som inte är advokat leda samt i begränsad omfattning äga del i ett advokatbolag, ligger därmed i linje med direktivets grundtanke samtidigt som denna ventil inte bedöms äventyra advokatverksamhetens oberoende.

4.5 Administrativt samarbete och informationsutbyte mellan advokatorganisationer och andra myndigheter

Enligt Tjänstedirektivet ska medlemsstaterna iordningsställa datoriserad administration och upprätta rutiner för att möjliggöra samarbete mellan myndigheter och andra ansvariga organ i medlemsstaterna i fråga om tillsyn över tjänsteleverantörer.

En viktig del av genomförandet av direktivet är i detta hänseende inrättandet av informationssystemet IMI (*Internal Market Information System*). IMI är ett elektroniskt informationssystem som skapats av Europeiska kommissionen för att underlätta kommunikationen mellan medlemsstaternas myndigheter. Med hjälp av IMI ska myndigheterna i EU på ett enkelt sätt kunna bistå varandra i tillsynen av de gränsöverskridande tjänsteleverantörerna.²⁹ Svenska myndigheter som utfärdar tillstånd för tjänsteverksamhet och utövar tillsyn över tjänsteleverantörer ska med hjälp av IMI kunna ställa frågor om en tjänsteleverantör från ett annat EU-land. På motsvarande sätt ska svenska myndigheter kunna tillhandahålla information om svenska tjänsteleverantörer genom IMI.

berörda medlemsstaten. Genom att åta sig uppdrag som är grundläggande i en rättstat, har advokater enligt EGD:s bedömning tilldelats vissa särskilda uppgifter i det allmänna intresse. En direkt tillämpning enbart av konkurrensreglerna och ett accepterande av MDP:s skulle enligt domstolens bedömning undergräva advokatens särskilda skyldigheter, advokaters oberoende och tystnadsplikt liksom de regler som syftar till att undvika intressekonflikter. Med hänvisning till advokaternas yrkesplikter fann EGD därför att enskilda advokatsamfund äger rätt att uppställa villkor som förbjuder MDP:s även om detta i sig kan innefatta konkurrensbegränsningar.

²⁶ Se artikel 8 dir. 98/5/EG samt 2.4 och kommentaren till CCBE:s Regler om god advokatsed för europeiska advokater.

²⁷ I 8 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken stadgas att endast advokat får vara delägare eller bolagsman i advokatverksamhet som bedrivs i bolagsform, om inte Advokatsamfundets styrelse medger undantag.

²⁸ Se 7.5 VRGA.

²⁹ Se 10–14 §§ i förordningen (2009:1078) om tjänster på den inre marknaden.

Även horisontella myndigheter som inte är knutna till en specifik tjänstesektor kommer att kunna använda IMI för utbyte av generella upplysningar om tjänsteleverantörer.

Detta system av samordnande myndigheter i tillsynshänseende, omfattar även advokatororganisationer och enligt ett beslut av Kommissionen, ska advokatororganisationer även omfattas av den pilotverksamhet som inletts inför det att genomförandelagstiftningen träder i kraft i medlemsstaterna. Advokatsamfundets har sedan mars 2009 deltagit i ett pilotprojekt kring informationssystemet IMI.

För advokaters del finns, även i detta avseende, ett sedan länge och på sektorsdirektiven grundat system för utbyte av information och samarbete i fråga om såväl tillsyn som åtgärder för att få bedriva stadigvarande advokatverksamhet under sitt hemlands yrkestitel i värdlandet (registrering m.m.).³⁰

Genomförandet av Tjänstedirektivet kommer därför inte innebära några större förändringar i fråga om samarbetet med andra europeiska advokatororganisationer rörande tillsyn m.m. Den stora skillnaden är att det genom EU-kommissionens försorg numera finns upprättade datoriserade rutiner för samarbetet och informationsinhämtningen.

När det gäller frågan om att tillhandahålla information till tjänstemottagare, har det i Sverige skapats en nationell kontaktpunkt i statlig regi, genom vilken alla tjänsteutövare och köpare av tjänster ska kunna få den information som efterfrågas. Kontaktpunkten har utvecklats av Kommerskollegium i samverkan med Tillväxtverket och Konsumentverket.³¹

Regleringen av den gemensamma kontaktpunkten och informationssystemet för den inre marknaden (IMI), finns i förordningen (2009:1078) om tjänster på den inre marknaden.³² Se närmare om den nationella kontaktpunkten, IMI, liksom övrigt rörande administrativt samarbete och informationsutbyte även i de länkar som finns ovan under avsnitt 1.

4.6 Övrigt om direktivet från ett advokatperspektiv

Beredningsprocessen och advokatfrågor

Sedan det i ett tidigt skede stått klart att advokater skulle komma att omfattas av Tjänstedirektivet, har Advokatsamfundet genom kontakter med Justitiedepartementet aktivt deltagit under arbetet med att arbeta fram direktivet. Advokatsamfundet har arbetat för att säkerställa att advokatens särställning i rättssamhället beaktas och att de grundläggande kärnvärden som reglerar advokatverksamheten bevaras. Köpare av advokattjänster tillförsäkras nämligen särskilda förmåner i jämförelse med andra konsumenter ifråga om tystnadsplikt, oberoende, lojalitet och skydd för intressekonflikter. Det är av yttersta vikt att bibehålla dessa förmåner och tjänsternas kvalitet i klienternas intresse. Advokatsamfundet har därför arbetat för att dessa rättigheter ska ges företräde framför sedvanliga marknadsideal, såsom konkurrens i fråga om priser, tillgång och efterfrågan, etc. Det har alltså varit samfundets mål att säkerställa att den redan väl fungerande marknaden för juridiska tjänster inte påverkas negativt av direktivets genomförande i svensk rätt.

³⁰ Se etableringsdirektivet (dir. 98/5/EG) artikel 3, 13 och 14, liksom 8 kap. 2 a, 9 och 11 §§ rättegångsbalken.

³¹ Se 4–9 §§ i förordningen (2009:1078) om tjänster på den inre marknaden.

³² <http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3911&bet=2009:1078>.

Under förhandlingsarbetet var det därför samfundets huvudsakliga mål att säkerställa att advokatverksamhet även i framtiden skulle kunna bedrivas på det väl fungerande sätt som sker i dag såväl nationellt som internationellt, liksom att samfundet även fortsättningsvis skulle utöva den tillsyn som är erforderlig ur ett konsument- och medborgarperspektiv. De direktiv som i dagsläget i huvudsak reglerar advokatverksamheten – dir. 77/249/EEG (det s.k. advokat- eller servicedirektivet) samt dir. 98/5/EG (det s.k. etableringsdirektivet) – har skapat ett sammanhängande, balanserat och väl fungerande system såvitt gäller tillhandahållandet av advokattjänster över medlemsstaternas gränser. Dessa ”advokatdirektiv” beaktar de särdrag som gäller för den oberoende advokatkåren och advokatmarknaden. Det var därför av stor vikt att tjänstedirektivets subsidiaritet till dessa direktiv kunde garanteras när tjänstedirektivet slutligen antogs.

För svenska jurister som inte är advokater är samfundets bedömning att förutsättningarna för dem att verka i ett annat EU-land knappast kommer att förbättras med tjänstedirektivet, eftersom det i flertalet andra EU-länder finns advokatmonopol, dvs. att det krävs att den som t.ex. uppträder inför domstol är advokat. På samma sätt kommer troligen inte förhållandena i de svenska domstolarna eller på den svenska marknaden i övrigt att påverkas i någon större utsträckning, eftersom Sverige inte har något advokatmonopol. För att uppträda som ombud i svensk domstol uppställs i stället krav i rättegångsbalken på att rätten måste finna att ombudet är lämpligt och att ombudet skall behärska det svenska språket. Några ändringar i dessa avseenden föranleddes inte heller av direktivet.

Med hänsyn till tjänstedirektivets subsidiaritet i förhållande till redan gällande advokatdirektiv och mot bakgrund av att svenska regler i stort sett redan ansetts stå i överensstämmelse med tjänstedirektivet, har lagstiftaren inte föreslagit några lagändringar för genomförande av direktivet som uttalat eller direkt berör advokatverksamhet.

Advokatsamfundet har mot denna bakgrund, i likhet med Justitiedepartementet, gjort bedömningen att såväl etablerad advokatverksamhet som tillfälliga advokattjänster även i framtiden kommer att utövas utan några större förändringar jämfört med vad som gäller i dag för svenska advokater.

Tjänstedirektivet och advokatverksamhet

Juridiska tjänster tillhandahållna av advokater omfattas av tjänstedirektivets bestämmelser. Mot bakgrund av den sedan länge väl fungerande juridiska tjänstemarknaden, motsatte sig inledningsvis större delen av det europeiska advokatkollektivet att advokattjänster skulle omfattas av tjänstedirektivet. Sedan frågan prövats av EG-domstolen – som fastslog att det inte fanns grund att undantag advokattjänster från direktivets tillämpning – har dock direktivets verkan i förhållande till advokattjänster inte varit föremål för ytterligare diskussion, i vart fall inte i vårt land. Sveriges advokatsamfund har, som ovan angetts, i stället aktivt deltagit med materiella synpunkter under förhandlingsarbetet.

Exempel på frågor som Advokatsamfundet under beredningsarbetet särskilt framhållit och implikationer av direktivet som identifierats, är följande

- Möjlighet även i framtiden att uppställa krav på att en utländsk advokat som varaktigt etablerar sig för att utöva advokatyrket i Sverige under sitt hemlands yrkestitel endast kan göra detta om han registrerat sig hos Sveriges advokatsamfund. Uteblivet besked inom viss tid

om registrering kan inte innebära att advokaten godkännts för att utöva advokatverksamhet under sitt hemlands yrkestitel.

- Möjligheten för Advokatsamfundet att för svenska advokater kollektivt tillhandahålla yrkes- och förmögenhetsbrottsförsäkringar kvarstår oförändrad. Även för utländska advokater som är etablerade – och registrerade – i Sverige ska kunna krävas att de har ett motsvarande försäkringsskydd som gäller för svenska advokater.
- Direktivet medför att svenska advokater i vissa fall kommer att vara skyldiga att för klienten ange principerna för sin debitering och lämna andra upplysningar.
- Rådande reglering utifrån ett oberoendeperspektiv om att advokater inte får bedriva integrerad verksamhet tillsammans med andra yrkesgrupper (det s.k. förbudet mot *Multi Disciplinary Partnerships*, MDP:s), påverkas inte av direktivet eftersom advokater omfattas av den i direktivet angivna undantagsbestämmelsen (artikel 25). Möjligheten att förbjuda externt ägande i advokatbolag kommer därför inte heller att påverkas i någon större omfattning (artikel 15, även i förening med artikel 25).
- Advokatsamfundet har i administrativa frågor framhållit sin tveksamma inställning till en roll som informationskontaktpunkt liksom till andra eventuella administrativa pålagor och har anfört att sådana eventuella följder av genomförandet av direktivet måste ske i nära samarbete med samfundet. Eftersom det enligt svensk lagstiftning emellertid är Advokatsamfundet som i Sverige avgör vem som här får tillhandahålla juridiska tjänster under yrkestiteln ”advokat” eller under motsvarande yrkestitel från annan medlemsstat, kommer Advokatsamfundet för dessa juridiska tjänsteutövare ofrånkomligt ändå även fortsättningsvis vara en form av kontaktpunkt i fråga om bedrivande av advokatverksamhet i Sverige.

Tjänstedirektivets materiella innehåll

Tjänstedirektivets regler kan delas in i fem viktiga delar. Dessa är bestämmelser om administrativ förenkling, etableringsfrihet och fri rörlighet för tjänsteverksamhet, tjänstemottagarnas rättigheter och tjänsters kvalitet samt bestämmelser om administrativt samarbete mellan medlemsstaterna.

Allmänna bestämmelser

I tjänstedirektivet fastställs de allmänna bestämmelser som ska underlätta det praktiska genomförandet av en gemensam tjänstemarknad med en bibehållen hög kvalitetsnivå (artikel 1.1). I artikel 1.2-7 i direktivet anges att tjänstedirektivet inte ska påverka vissa områden. I artikel 2.1 i direktivet definieras tillämpningsområdet och där anges att tjänstedirektivet är tillämpligt på tjänster som tillhandahålls av tjänsteleverantörer som är etablerade i en medlemsstat. Vissa verksamheter undantas uttryckligen från direktivets tillämpningsområde (artikel 2.2-3). I artikel 3.1-3 i tjänstedirektivet regleras hur bestämmelserna i direktivet förhåller sig till andra bestämmelser i gemenskapsrätten.

Administrativ förenkling

Kapitel 2 i tjänstedirektivet innehåller flera bestämmelser om administrativ förenkling. Dessa bestämmelser syftar till att avlägsna alltför tungrodda förfaranden och formaliteter i medlemsstaterna som hindrar etableringsfrihet och bildandet av nya tjänsteföretag. Bestämmelserna innebär att medlemsstaterna ska granska och vid behov förenkla sina administrativa förfaranden (artikel 5), inrätta gemensamma kontaktpunkter för tjänsteleverantörer och tjänstemottagare (artikel 6), tillhandahålla viss information på elektronisk väg via kontaktpunkten för tjänsteleverantörer och tjänstemottagare (artikel 7) samt införa enkla och elektroniska förfaranden för tillträde till och utövande av tjänsteverksamheter (artikel 8). Genom de gemensamma kontaktpunkterna ska således viss information till både tjänsteleverantörer och tjänstemottagare tillhandahållas på elektronisk väg och där ska samtidigt erbjudas förenklade tillståndsförfaranden. Medlemsstaterna har även möjlighet att anförtro ansvaret till de gemensamma kontaktpunkterna att ge ytterligare stöd till tjänstemottagarna (artikel 21). Bestämmelserna om administrativ förenkling gäller alla nödvändiga förfaranden och formaliteter för att få tillträde till och utöva en tjänsteverksamhet som omfattas av tjänstedirektivets tillämpningsområde. Bestämmelserna ska gälla för såväl utländska som inhemska tjänsteleverantörer för att skapa samma förutsättningar för tjänsteleverantörer i samtliga medlemsstater.

Etableringsfrihet för tjänsteleverantörer och fri rörlighet för tjänster

För den tjänsteverksamhet som omfattas av tjänstedirektivet föreligger en generell rätt att tillhandahålla tjänster. Från denna rätt får vissa undantag göras. Reglerna i direktivet skiljer sig åt när det gäller å ena sidan sådana som reglerar tjänsteleverantörer som är etablerade i ett medlemsland med en fast verksamhetspunkt under en obegränsad tid och å andra sidan när det gäller sådana regler som reglerar tjänsteleverantörer som tillfälligt tillhandahåller sina tjänster i ett annat land än där de är etablerade. Möjligheten att uppställa krav är mer begränsad när det gäller tjänsteleverantörer som tillfälligt tillhandahåller sina tjänster. Krav på tillstånd och andra krav vid etablering får uppställas enligt bestämmelserna i artiklarna 9, 14 och 15 i

tjänstedirektivet. I artiklarna 10-13 i direktivet finns bestämmelser om hur tillståndsförfarandet ska vara utformat. Undantag från principen om fri rörlighet för tillfälligt tillhandahållande av tjänster får endast ske om undantaget uppfyller kriterierna i artikel 16 i tjänstedirektivet. I artikel 17 i direktivet finns en uppräknning av tjänsteområden som inte omfattas av bestämmelserna om friheten att tillhandahålla tjänster. Det finns vidare en bestämmelse som medger undantag i enskilda fall om åtgärden avser tjänsters säkerhet (artikel 18.1).

Tjänstemottagarnas rättigheter

Enligt artikel 19 i tjänstedirektivet får medlemsstaterna inte ställa sådana krav på tjänstemottagarna att de begränsar utnyttjandet av en tjänst som tillhandahålls av en tjänsteleverantör som är etablerad i en annan medlemsstat. Av artikel 20 i direktivet följer att medlemsstaterna ska se till att tjänstemottagarna inte omfattas av diskriminerande krav som grundas på deras nationalitet eller bosättningsort. Dessutom ska medlemsstaterna se till att de allmänna villkoren för tillträde till en tjänst som tjänsteleverantören tillhandahåller allmänheten inte innehåller diskriminerande bestämmelser som grundar sig på tjänstemottagarens nationalitet eller bosättningsort.

Tjänsters kvalitet

Kapitel 5 i direktivet innehåller bestämmelser om tjänsters kvalitet. Det finns detaljerade bestämmelser om vilka informationskrav som ska ställas upp i samband med tillhandahållande av tjänster (artikel 22). Artikel 23 i tjänstedirektivet behandlar medlemsstaternas rätt att kräva finansiell säkerhet i form av en ansvarsförsäkring eller jämförbar finansiell säkerhet. Artikel 24 i direktivet stadgar att medlemsstaterna inte får ha några totalförbud mot marknadskommunikation för reglerade yrken. I artikel 24 anges även hur sådan marknadskommunikation ska vara utformad. Enligt artikel 25 i tjänstedirektivet ska medlemsstaterna säkerställa att tjänsteleverantörer inte åläggs krav som innebär att de endast får utöva flera verksamheter gemensamt eller i partnerskap. Sådana krav får dock ställas i vissa fall på reglerade yrken och leverantörer av en tjänst såsom t.ex. certifiering och ackreditering om det är motiverat för att garantera deras oberoende och opartiskhet. I artikel 26 i direktivet fastställs en ram för frivilliga kvalitetshöjande åtgärder som medlemsstaterna i samarbete med kommissionen ska uppmuntra tjänsteleverantörerna att vidta för att säkerställa tjänsternas kvalitet. Enligt artikel 27 i tjänstedirektivet ska medlemsstaterna vidta de allmänna åtgärder som är nödvändiga för att se till att tjänsteleverantörer lämnar kontaktuppgifter m.m., dit alla tjänstemottagare direkt kan vända sig med klagomål eller frågor om den utförda tjänsten. Tjänsteleverantörer ska också åläggas att besvara klagomål så snart som möjligt och skyndsamt försöka finna tillfredsställande lösningar. Tjänsteleverantörer ska vidare åläggas att styrka att de uppfyller de informationsskyldigheter som föreskrivs i tjänstedirektivet och att uppgifterna är korrekta (artikel 27.2). I artikel 27.3 i direktivet finns en bestämmelse om finansiella garantier i vissa fall. I artikel 27.4 i tjänstedirektivet anges att de tjänsteleverantörer som ska följa vissa uppförandekoder, eller som är medlemmar i en yrkes- eller branschorganisation som erbjuder möjlighet till tvistlösning utanför domstol, ska åläggas att upplysa tjänstemottagaren om detta.

Administrativt samarbete

Artiklarna 28-36 i tjänstedirektivet innehåller bestämmelser om administrativt samarbete. En effektiv tillsyn av tjänsteleverantörerna på grundval av korrekt och fullständig information

ska säkerställas genom samarbete mellan de behöriga myndigheterna. Bestämmelserna syftar till att förbättra tilltron till och förtroendet mellan medlemsstaternas förvaltningar och utgör en viktig förutsättning för en väl fungerande inre marknad för tjänster. Bestämmelserna innebär att medlemsstaterna måste bistå varandra och vidta åtgärder för ett effektivt samarbete vid tillsynen av tjänsteleverantörer och deras tjänster. Samarbetet ska ske i enlighet med vissa allmänna skyldigheter (artikel 28). Utbyte av uppgifter om tjänsteleverantörers anseende ska ske i enlighet med särskilda bestämmelser när sådana uppgifter rör känslig information (artikel 33). Allmänna skyldigheter för etableringsmedlemsstaten samt fördelningen av uppgifter mellan de berörda medlemsstaterna behandlas i artiklarna 29 respektive 30-31 i tjänstedirektivet. En varningsmekanism fastställs för de fall en tjänsteleverantörs agerande eller allvarliga specifika omständigheter som har samband med en tjänsteverksamhet skulle kunna orsaka allvarlig skada för människors hälsa eller säkerhet eller för miljön (artikel 32). Kommissionen ska i samarbete med medlemsstaterna inrätta ett elektroniskt system för informationsutbyte mellan medlemsstaterna som en stödåtgärd för det administrativa samarbetet (artikel 34). Direktivet ger kommissionen möjlighet att anta genomförandeåtgärder för vissa delar av det administrativa samarbetet (artikel 36).

Allmänt om direktivet och den inre tjänstemarknaden

Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (Tjänstedirektivet) syftar till att underlätta tjänstehandeln inom Europeiska unionen och ska vara genomfört i medlemsstaterna senast den 28 december 2009.

För att genomföra direktivet innehåller lagen (2009:000) om tjänster på den inre marknaden bestämmelser om gemensamma kontaktpunkter, förfarandet vid tillståndsprövning, samarbete mellan myndigheter, information från tjänsteleverantörer, klagomålshantering samt diskriminerande villkor.

Den inre marknaden

En gemensam marknad med fri rörlighet för varor, tjänster, kapital och personer är en av grundstenarna i EU-samarbetet. Den inre marknaden ska ge konkreta fördelar i form av ett större utbud av varor och tjänster till konkurrenskraftiga priser, utan att ge upphov till onödiga och negativa effekter på miljön och människors hälsa. Den ska bidra till öppen handel, avveckling av handelshinder samt tydliga regler för företag och konsumenter.

Den inre marknaden består av:

- 30 länder (de 27 EU-länderna samt EES-länderna Norge, Island och Liechtenstein)
- 500 miljoner konsumenter
- 20 miljoner företag

En stor del av svensk handel sker i dag på den inre marknaden.

- Cirka 70 procent av Sveriges export går till den inre marknaden
- Cirka 80 procent av Sveriges import kommer från den inre marknaden

Tjänstehandel i Europa

Tjänstesektorn står för cirka 75–80 procent av värdet av EU:s produktion. Det är också inom denna sektor som en stor andel av nya arbetstillfällen skapas. Av den totala handeln mellan EU:s länder är dock endast 20–25 procent tjänstehandel. EU:s tjänstemarknad är till stora delar uppdelad på nationella marknader.

Tjänstesektorn är också mycket betydelsefull i Sverige. Av den totala svenska utrikeshandeln med tjänster sker en betydande del till EU:s inre marknad. 52 procent av tjänstexporten och 59 procent av importen sker till och från andra länder på den inre marknaden. Svensk tjänsteexport växer snabbt, men handeln med tjänster bedöms fortfarande vara i sin linda. Det finns således en stor potential för ökad tjänstehandel.

Tjänstedirektivet – ett steg mot ökad tjänstehandel

En fri tjänstehandel mellan EU:s medlemsländer fanns inskrivet som mål redan i Romfördraget från 1957, som en av fyra friheter (varor, tjänster, kapital och personer), men olika handelshinder har motverkat ett sådant förverkligande. Många hinder för rörlighet av varor har försvunnit, men på tjänsteområdet har utvecklingen gått något långsammare. För att utveckla den europeiska tjänstemarknaden presenterade Europeiska kommissionen ett förslag

till tjänstedirektiv i januari 2004. Efter intensiva förhandlingar kunde tjänstedirektivet slutligen antas den 11 december 2006.

Vad innebär tjänstedirektivet?

Syftet med tjänstedirektivet är att göra det enklare för företag att etablera sig och att utföra tillfälliga tjänster på den inre marknaden. För att underlätta fri rörlighet på den inre marknaden ska medlemsländerna ta bort onödiga regler och förenkla den administrativa processen för tjänsteleverantörer. Direktivet innehåller också bestämmelser som syftar till att stärka tjänstemottagarnas rättigheter.

Vilka tjänster omfattas?

Tjänstedirektivet innehåller en allmän definition av tjänstebegreppet som innebär att det ska röra sig om verksamhet som en tjänsteleverantör utövar mot ekonomisk ersättning. Det finns ingen lista över vilka områden eller yrken som omfattas av direktivets bestämmelser. Advokatycket omfattas av direktivet.

Administrativ förenkling

Tjänstedirektivets bestämmelser om administrativ förenkling syftar till att ta bort tung och onödig byråkrati som försvårar företagsetablering och tillfällig tjänstehandel över gränserna.

Enkla tillståndsförfaranden och snabbare handläggningstider

Medlemsländerna ska granska om de administrativa krav som i dag finns på tjänsteleverantörer som vill etablera sig eller utföra tillfälliga tjänster i ett annat land är befogade. Om till exempel ett tillståndsförfarande är onödigt betungande måste det förenklas. Tjänsteleverantörer ska kunna söka nödvändiga tillstånd enkelt, på distans och på elektronisk väg.

För att undvika långa handläggningstider ska ansökningshandlingar behandlas inom en tidsfrist som ska fastställas och offentliggöras i förväg. Om inget annat meddelats inom den fastställda tiden ska en ansökan anses vara beviljad. I särskilda fall, till exempel för verksamheter som kan påverka människors hälsa, säkerhet eller miljön, får myndigheter göra undantag från denna princip.

Kontaktpunkter

För att underlätta administration och förbättra informationen till både tjänsteleverantörer och tjänstemottagare ska varje medlemsland inrätta en eller flera kontaktpunkter.

En tjänsteleverantör som vill få tillträde till en marknad eller få nödvändiga tillstånd för att få utöva en viss verksamhet ska endast behöva vända sig till ett ställe, dvs. till en kontaktpunkt.

Via kontaktpunkten ska tjänsteleverantörer:

- få information och relevanta blanketter
- kunna lämna nödvändiga dokument och ansökningar
- få besked om sina ansökningar

Kontaktpunkterna ska även ge information till både tjänsteleverantörer och tjänstemottagare om:

- krav som tjänsteleverantörer måste uppfylla för att få bedriva verksamhet i landet,
- kontaktuppgifter till behöriga myndigheter,
- offentliga register och databaser om tjänsteleverantörer och tjänster,
- möjligheter till rättslig prövning vid tvister,
- kontaktuppgifter till organisationer som erbjuder praktisk hjälp till tjänsteleverantörer och tjänstemottagare.

I Sverige har Kommerskollegium, Konsumentverket och Nutek fått i uppdrag att utveckla en svensk kontaktpunkt som ska vara i drift under 2009. Både utländska och svenska tjänsteleverantörer ska kunna vända sig till kontaktpunkten. Även tjänstemottagare ska få hjälp med att hitta information om tjänsteleverantörer hos kontaktpunkten.

Etableringsfrihet – inga omotiverade tillståndskrav

För att underlätta etablering och fri rörlighet för tjänster får länderna endast tillämpa tillståndskrav som är icke-diskriminerande, motiverade av tvingande hänsyn till allmänintresset och proportionerliga. Leverantörer från andra länder får därmed inte behandlas annorlunda än inhemska leverantörer. De krav som ställs ska kunna motiveras med hänvisning till bland annat allmän säkerhet, folkhälsa och miljöskydd. Dessutom ska formerna för tillståndsgivning vara tydliga, offentliga och utformade på ett objektiva och opartiska sätt.

Tillfällig tjänstehandel

Tjänstedirektivet fastställer att tjänsteleverantörer har rätt att tillhandahålla tjänster i ett annat land än där de är etablerade. Direktivet skiljer mellan å ena sidan tjänsteleverantörer som är etablerade i ett land med en fast verksamhetspunkt under en obegränsad tid, och å andra sidan leverantörer som tillfälligt tillhandahåller tjänster i ett annat land. Tjänster över gränserna ska få erbjudas utan omotiverade begränsningar. Detta är en av hörnstenarna i tjänstedirektivet. Medlemsländerna får inte ingripa med landets egna krav på tjänsteleverantörer som tillfälligt utför en tjänst, utom när det kan motiveras med hänsyn till allmän ordning, allmän säkerhet, folkhälsa eller miljöskydd. Kraven måste också vara förenliga med principerna om icke-diskriminering, nödvändighet och proportionalitet.

Förbättringar för tjänstemottagare

För att underlätta för konsumenterna (och andra tjänstemottagare) och för att skapa lika villkor för leverantörer från olika länder, innehåller tjänstedirektivet bestämmelser som syftar till att ge god information om leverantörer och möjlighet att jämföra tjänster.

Information som leverantörer alltid måste lämna

Tjänsteleverantörer måste lämna grundläggande uppgifter om identitet (namn, rättslig ställning och juridisk form), kontaktuppgifter och registreringsuppgifter. Om det krävs tillstånd för att bedriva sådan verksamhet, måste det också finnas uppgifter om den myndighet som har beviljat tillståndet eller till relevant kontaktpunkt. Det ska även finnas information om allmänna villkor, pris (om det är fastställt på förhand), försäkringar och garantier.

Information som ska lämnas på mottagarens begäran

På begäran av en tjänstemottagare ska leverantören lämna ut information om bland annat: beräkningsmetod för priset (om det inte går att fastställa i förväg), uppgifter om leverantörens verksamhet och partnerskap, åtgärder för att undvika intressekonflikter samt information om eventuella uppförandekoder.

Klagomål

För att förbättra hanteringen av klagomål ska leverantörer ange kontaktuppgifter dit även mottagare som är bosatta i ett annat land direkt kan vända sig med förfrågningar eller klagomål. Medlemsländerna ska säkerställa att leverantörerna besvarar klagomål så snabbt som möjligt, gör sitt bästa för att finna en tillfredsställande lösning och att de informerar om möjligheter till tvistlösning utanför domstol.

Ökat samarbete mellan myndigheter

För att garantera en effektiv tillsyn av tjänsteleverantörer innehåller tjänstedirektivet bestämmelser om samarbete mellan myndigheter i olika länder. Medlemsländerna är skyldiga att ömsesidigt bistå varandra i tillsynen av tjänsteleverantörer och deras tjänster. Det kan handla om informationsutbyte eller att på begäran kunna utföra kontroller och inspektioner. Tillsynssamarbetet ska också underlättas genom en varningsmekanism som innebär att myndigheter i olika länder ska varna varandra och kommissionen om de får kännedom om en verksamhet som skulle kunna vara skadlig för människor eller miljö.

Tekniskt stöd genom IMI (Internal Market Information System)

För att ett stort antal myndigheter i 30 länder ska kunna samarbeta på ett enkelt sätt finns ett elektroniskt system för informationsutbyte, IMI– Informationssystemet för den inre marknaden. Genom IMI, som är under utveckling, ska behöriga myndigheter i olika medlemsländer kunna kommunicera med varandra på ett snabbt och effektivt sätt.

Lagen (2009:1079) om tjänster på den inre marknaden³³

Inledande bestämmelse

1 § Denna lag innehåller allmänna bestämmelser avseende tjänster som omfattas av Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden och som syftar till att genomföra direktivet.

Särskilda bestämmelser som syftar till att genomföra direktivet finns också i annan författning på de områden där de aktuella verksamheterna är reglerade.

Behöriga myndigheter ska verka för att direktivets principer om etableringsfrihet, om frihet att tillhandahålla och motta tjänster, om ickediskriminering, om nödvändighet och proportionalitet får genomslag i Sverige.

Tillämpningsområde

2 § Denna lag tillämpas i fråga om tjänster, dock inte

1. finansiella tjänster,
2. elektroniska kommunikationstjänster och tillhandahållande av kommunikationsnät,
3. tjänster på transportområdet,
4. tjänster som tillhandahålls av bemanningsföretag,
5. tjänster som är förbehållna reglerade yrken inom hälso- och sjukvården samt läkemedelstjänster utförda av yrkesverksamma inom hälso- och sjukvården och som utförs för att bedöma, bibehålla eller återställa patienters hälsotillstånd,
6. audiovisuella tjänster och ljudradiosändningar,
7. tillhandahållande av hasardspel där penningvärden satsas,
8. tjänster som är förenade med offentlig maktutövning,
9. sociala tjänster som rör subventionerat boende, barnomsorg och stöd till permanent eller tillfälligt behövande familjer och enskilda, och som tillhandahålls av eller utförs på uppdrag av stat, kommun eller landsting, eller av välgörenhetsorganisationer erkända av stat, kommun eller landsting, och
10. privata säkerhetstjänster.

Lagen tillämpas inte på skatteområdet.

3 § Avviker en bestämmelse i en annan författning från denna lag ska den bestämmelsen ha företräde, om den har sin grund i gemenskapsrätten.

Definitioner

4 § I denna lag avses med

³³ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36, Celex 32006L0123).

behörig myndighet: en statlig eller kommunal myndighet eller ett annat organ som har till uppgift att pröva frågor om tillträde till och utövande av tjänsteverksamhet eller kontrollera sådan verksamhet,

etablering: en tjänsteleverantörs faktiska utövande av en ekonomisk verksamhet under en obegränsad tid och genom en stabil infrastruktur varifrån näringsverksamhet för att tillhandahålla tjänster faktiskt bedrivs,

etableringsmedlemsstat: det land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) inom vars territorium en tjänsteleverantör är etablerad,

reglerat yrke: yrke som enligt lag eller förordning kräver en bestämd yrkeskvalifikation för att få utövas eller ger den som har en bestämd yrkeskvalifikation rätt att använda en viss yrkestitel,

tjänst: prestation som utförs mot ekonomisk ersättning och som inte utgör vara, kapital eller person,

tjänsteleverantör: fysisk person som är medborgare i ett land inom EES eller juridisk person som är etablerad i ett land inom EES och vilken i sin näringsverksamhet erbjuder eller tillhandahåller en tjänst, och

tjänstemottagare: fysisk person som är medborgare i ett land inom EES eller som genom gemenskapsrätten har motsvarande rättigheter eller juridisk person som är etablerad i ett land inom EES och som använder eller avser att använda en tjänst.

Gemensamma kontaktpunkter

5 § För att underlätta tillståndsförfaranden för tjänsteleverantörer och tillhandahålla information till tjänstemottagare ska en eller flera gemensamma kontaktpunkter upprättas.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om anslutning av sådana behöriga myndigheter som är kommunala eller andra organ till en gemensam kontaktpunkt samt om informationsutbyte mellan en sådan behörig myndighet och en gemensam kontaktpunkt.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om kontaktpunkterna.

6 § Om en tjänsteleverantör har lämnat in en ansökan eller anmälan till en behörig myndighet genom en gemensam kontaktpunkt, ska myndigheten i den fortsatta handläggningen av ärendet kommunicera med tjänsteleverantören genom kontaktpunkten.

Förfarandet vid tillståndsprövning

7 § Bestämmelser om den tid inom vilken behörig myndighet ska fatta beslut i ärende om tillstånd för etablering i Sverige finns i annan författning.

8 § Behörig myndighet ska sända ett mottagningsbevis till sökanden när en fullständig ansökan har kommit in. Mottagningsbeviset ska innehålla information om

1. tidsfrist som avses i 7 § och, i förekommande fall, följden av att ett beslut inte fattas inom denna tidsfrist, och
2. möjligheterna till rättslig prövning av beslut.

9 § Bestämmelser om skyldighet för en behörig myndighet att i samband med frågor om tillstånd godta intyg eller andra liknande dokument till styrkande av att visst tillståndskrav uppfyllts finns i annan författning.

Samarbete mellan myndigheter

10 § Regeringen meddelar föreskrifter om vilken myndighet som ska vara samordnande myndighet i Sverige med uppgift att underlätta samarbetet mellan behöriga myndigheter inom EES i frågor som rör tillsyn i Sverige av tjänsteleverantörer.

11 § Vid samarbetet mellan behöriga myndigheter inom EES och den samordnande myndigheten ska det användas ett elektroniskt informationssystem för den inre marknaden.

12 § En behörig myndighet i Sverige ska på begäran av en behörig myndighet i ett annat land inom EES lämna behövligt bistånd åt den utländska myndigheten.

Om det inte finns någon behörig myndighet i Sverige, ska biståndet lämnas av den samordnande myndigheten.

13 § Om det inte är möjligt att tillmötesgå en begäran om bistånd eller om en myndighet i ett annat land inom EES inte lämnar begärt bistånd, ska den behöriga myndigheten i Sverige lämna information om detta till den behöriga myndigheten i det andra landet och till Europeiska gemenskapernas kommission.

14 § En behörig myndighet i Sverige ska underrätta behöriga myndigheter i andra länder inom EES och Europeiska gemenskapernas kommission om tjänsteverksamhet som kan medföra allvarlig skada på människors hälsa eller säkerhet eller på miljön.

15 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om informationsutbyte mellan en behörig myndighet i Sverige och en annan myndighet inom EES samt om utlämnande av information från en behörig myndighet till en tjänsteleverantör.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om samarbete mellan myndigheter enligt 10–14 §§.

Information från tjänsteleverantörer

16 § En tjänsteleverantör ska alltid och på eget initiativ ge tjänstemottagare information som gör det möjligt att komma i kontakt med leverantören. I förekommande fall ska information också lämnas om

1. registreringsnummer och registrets namn eller motsvarande identifieringsuppgifter,
2. adressuppgift till behörig tillståndsmyndighet eller den gemensamma kontaktpunkten,
3. registreringsnummer för mervärdesskatt,
4. standardvillkor,
5. avtalsvillkor om tillämplig lag och om behörig domstol,
6. garanti,
7. priset på tjänsten när det har fastställts i förväg,
8. vad tjänsten huvudsakligen består av,
9. försäkring som gäller för tjänsten, och
10. möjlighet till tvistlösning utom domstol.

Om en tjänsteleverantör utövar ett reglerat yrke ska information även lämnas om

1. yrkestitel och det land där denna erhållits, och, i förekommande fall,
2. den yrkesorganisation eller liknande där tjänsteleverantören är registrerad.

Information enligt första och andra styckena ska finnas lätt tillgänglig för tjänstemottagaren på platsen för avtal eller utförande, på elektronisk väg eller i informationshandlingar om tjänsten. Den ska ges på ett klart och entydigt sätt och i god tid innan avtalet ingås, eller om skriftligt avtal inte finns, innan tjänsten utförs.

17 § En tjänsteleverantör ska lämna följande kompletterande uppgifter om en tjänstemottagare begär det:

1. priset på tjänsten när det inte är fastställt i förväg eller den beräkningsmetod som används för att fastställa priset,
2. uppgift om tjänsteleverantörens verksamhet och med vem denne har intressegemenskap,
3. de uppförandekoder som tjänsteleverantören följer samt var dessa finns att tillgå elektroniskt, och
4. information om att en tjänsteleverantör ska följa en viss uppförandekod eller erbjuda möjlighet till tvistlösning utanför domstol och i så fall närmare information om vad denna tvistlösning innebär.

Om en tjänsteleverantör utövar ett reglerat yrke ska informationen även omfatta en hänvisning till de regler som gäller för att få utöva yrket i etableringsmedlemsstaten och var det går att få tillgång till dessa regler.

Information enligt första och andra styckena ska ges på ett klart och entydigt sätt och i god tid innan avtalet ingås, eller om skriftligt avtal inte finns, innan tjänsten utförs.

18 § Om en tjänsteleverantör inte lämnar information i enlighet med 16 och 17 §§ ska marknadsföringslagen (2008:486) tillämpas, med undantag av bestämmelserna i 29–36 §§ om marknadsstörningsavgift. Sådan information ska anses vara väsentlig enligt 10 § tredje stycket marknadsföringslagen.

Klagomålshantering

19 § En tjänsteleverantör ska besvara klagomål från en tjänstemottagare så snart som möjligt och skyndsamt försöka finna en tillfredsställande lösning.

Diskriminerande villkor

20 § En tjänsteleverantör får inte för tillhandahållandet av tjänster ställa upp allmänna villkor som diskriminerar tjänstemottagare på grund av nationalitet eller bosättningsort, om detta inte kan motiveras på objektiva grunder.

Denna lag träder i kraft den 27 december 2009.